

Utbildnings- och kulturdepartementet
103 33 Stockholm

UPPDRAG ATT FRÄMJA SVENSK FILM INTERNATIONELLT

Regeringen gav den 29 juni 2006 Svenska Filminstitutet och Svenska institutet (SI) i uppdrag att gemensamt utvärdera och samordna sina insatser för att främja spridning av svensk film utomlands.

Utgångspunkten är Svenska Filminstitutets övergripande ansvar för att främja den svenska filmen som kulturyttring och exportartikel och Svenska institutets uppgift att använda film för att väcka intresse för Sverige och svensk kultur. Syftet är att genom en rationell arbetsfördelning mellan de båda instituten förstärka den svenska filmens närvaro internationellt.

Instituten föreslår inrättande av en permanent samrådsgrupp som möts regelbundet för planering av svensk films närvaro i utlandet. Till samrådsgruppen knyts även vid behov kompetens från främjandeorganisationerna och filmproducentleden.

Svenska institutet har från 2006 en förnyad roll inom ramen för Sverigefrämjandet som även positionerar och förtydligar institutets insatser på filmområdet.

Utredningens inriktning

Svenska Filminstitutet och Svenska institutet har i denna utredning fokuserat på uppdraget att se över samordningen mellan de båda instituten, i vilket har ingått utvärdering av gjorda insatser. Svenska Filminstitutet befinner sig i en intern översyn av hela verksamheten och Svenska institutet har nyligen avslutat en liknande process varför planering för framtida insatser endast till viss del kan redovisas här.

1. Bakgrund

Diskussionen om samordningen och gränsdragningen mellan Svenska Filminstitutets och Svenska institutets aktiviteter på filmområdet internationellt är inte ny, utan har förekommit i flera olika sammanhang genom åren. Parallellt har också ett dagligt samarbete bedrivits i syfte att öka bredden på filmernas närvaro i tid och geografisk spridning samt närvaro i de större övergripande Sverigesatsningarna.

Det har aldrig rått någon tveksamhet om att Svenska Filminstitutet har huvudansvaret för den nya svenska filmen internationellt. Svenska institutet har ett Sverigefrämjande uppdrag och har ingen generell uppgift att lansera svensk film. Men naturligtvis bidrar Svenska institutets verksamhet till ett ökat intresse för svensk film runt om i världen. För Svenska institutet är kultur i olika former en bra utgångspunkt för satsningar i andra länder och filmen utgör här en hörnsten som populärt kulturuttryck och

lättillgänglig informationsbärare. Institutet har en mångårig bred och specialiserad kompetens för att genomföra arrangemang i utlandet. Filminstitutet ansvarar för svensk film nationellt och de nya filmernas väg till den internationella marknaden. På det historiska området samarbetar Filminstitutets filmarkiv även med filmarkiv världen över.

Dock faller en mängd olika typer av visningar, av både ny och äldre film, i gränslandet mellan dessa två tämligen klara ansvarsområden. Det leder till att instituten agerar i liknande sammanhang med samma filmer, och därmed att resurser, kompetens och filmens potential inte alltid utnyttjas på ett optimalt sätt. Detta avhandlas nedan under punkt 2.4.

1.1 Internationella kulturutredningen

Senast frågan togs upp på en politisk nivå var i Internationella Kulturutredningen (SOU 2003:121). Den gången delegerades frågan tillbaka till instituten för att finna en rationell lösning.

I sitt remissvar på ovan nämnda utredning betonade Svenska Filminstitutet att det operativa ansvaret för den svenska filmen internationellt helt borde tas över av Filminstitutet, och att Svenska institutet enbart skulle ha en sverigefrämjande och i dessa sammanhang samordnande roll.

Svenska institutet välkomnade i sitt remissvar ökat internationellt samarbete inom filmen och beskrev omfattningen och inriktningen av institutets verksamhet på filmområdet. Man framhöll svensk films viktiga roll inom Sverigefrämjandet och institutets alltmer utvecklade samarbete med utlandsmyndigheterna. Institutet välkomnade även ökade resurser för de svenska filmproducenternas lansering av filmerna utomlands inom ramen för det stundande nya filmavtalet. Samarbetet med Svenska Filminstitutet ansågs gott och välutvecklat i sin bredd.

1.2 Verksamhetens omfång

Svenska Filminstitutet ser till att ny svensk film visas vid ca 1 600 visningar på 370 platser runt världen årligen, för en uppskattad publik på 200.000-240.000 besökare. Tonvikten ligger på internationella filmfestivaler. Man har under ett år ca 40 nya långfilmer och ett 50-tal kortfilmer och lika många dokumentärer i internationell trafik.

Filminstitutet hanterar de svenska filmerna när de är nya och arbetar med dem tillsammans med de kommersiella aktörerna för att genomföra den första lanseringen.

Svenska institutet genomför under ett år 700-900 visningar i 50-60 länder, inför en uppskattad publik på 250 000 personer. Vid ungefär hälften av visningarna är svenska utlandsmyndigheter involverade, i övriga visningar deltar i de flesta fall en utlandsmyndighet i någon del av projektet med stöd eller representation.

Efter ca två år går Filminstitutets filmkopior över till Svenska institutets "film pool". Den gamla praxis att Svenska institutet endast hanterar filmer som är mer än två år gamla har dock till stor del spelat ut sin roll. De svenska filmproducenternas intresse att medverka med sina senaste filmer i stora Sverigesatsningar är som regel stort under förutsättning att den första festivallanseringen är genomförd och en visning inte kolliderar med förhandlingar om en kommersiell försäljning.

Svenska Filminstitutet och Svenska institutet har genom åren även samarbetat kring större tematiska satsningar som initierats från SI, Utrikesdepartementet eller Sida.

Exempel från senare år är svenska filmveckan i Paris 2001 med anledning av Sveriges ordförandeskap i EU, utbytet av filmdelegationer och filmveckor med det officiella Kina 2002-03, Rom-satsningen *Scopriamo la Svezia* 2003 och den breda presentationen av ny och historisk svensk film inom ramen för *Sweden Upgrade* i Ryssland 2006.

2. Hur ska vi arbeta i framtiden?

2.1 Förslag på arbetsfördelning

Svenska institutets och Svenska Filminstitutets slutsats av sin gemensamma utredning är att det i dagsläget inte finns någon organisatorisk och ekonomisk möjlighet att lägga hela ansvaret för filmområdet på en institution. Det som på kort sikt är möjligt att uppnå är en mer rationell arbetsfördelning genom förstärkt samråd och genom att respektive institut äger agendan fullt ut inom vissa områden, och kan hitta en rationell form för samarbete på andra.

Vi har valt att gruppera verksamheten kring tre huvudområden:

- Främja exporten av svensk film – Svenska Filminstitutet ansvarar
- Främja Sverige bilden med hjälp av svensk film – Svenska institutet ansvarar
- Främja svensk film och svensk filmkultur i utlandet – Svenska Filminstitutet och Svenska institutet planerar verksamheten i samråd

Den samlade effektiviteten i den precisering av respektive uppdrag som formulerats nedan bygger på ett mer institutionaliserat samrådsförfarande än tidigare mellan Svenska Filminstitutet och Svenska institutet. Detta gäller då främst punkt tre där uppdrag och ambitioner sammanstrålar tydligt på ett antal områden och där gränsdragningen fortsättningsvis inte är helt tydlig. Filminstitutet kommer att ta initiativ till ett sådant samråd.

Svenska institutet är redan sedan tidigare aktivt i liknande samrådsgrupper på flera andra områden, bl.a. musikområdet. Det är därför naturligt att ett sådant samråd även inrättas på filmens område.

2.2 Främja exporten av svensk film

Svenska Filminstitutet har huvudansvaret för den nya svenska filmen internationellt, vilket är ett både kulturpolitiskt och kommersiellt motiverat arbete.

Filminstitutet har hand om och koordinerar festivaldeltagandet för nästan samtliga nya svenska långfilmer samt ett 100-tal kort- och dokumentärfilmer. Av de 370 festivaler svensk film årligen deltar i, är en del viktiga också ur ett exportmässigt/kommersiellt perspektiv, och främst rör detta långfilm. Det är den delen som avhandlas i detta avsnitt.

Filmexporten har stor potential. Svensk film visas för hundratusentals människor på festivaler varje år, men dessa imponerande publiksiffror kan ändå inte mäta sig med den kommersiella exportens. En visning av en enda svensk film på exempelvis tysk TV möter en publik som sammantaget är större än dessa siffror.

För långfilmerna sker arbetet i nära samarbete med de svenska och utländska bolag som har hand om försäljningen av svensk film. Filminstitutet arbetar aktivt inom

nätverken *Scandinavian Films* och *European Film Promotion*, bland annat kring gemensamma plattformar på de stora festivalerna och olika typer av lanseringar som "Shooting Star" i Berlin.

Förutom att Svenska Filminstitutet själva handhar festivaldeltagandet för filmer, fördelar man även ett *internationellt lanseringsstöd* till filmer som blir uttagna till någon av de viktigaste festivalerna.

2.2.1 Strategi

Internationellt arbete och stödjande av filmexport kommer att vara ett av Filminstitutets huvudfokus de kommande åren. En ny organisation för Svenska Filminstitutet har just sjösatts, vilken kommer att innebära nya och bättre möjligheter att på ett långsiktigt sätt arbeta med filmernas internationella lansering.

Uppföljning, analys och utvärdering

En förutsättning för att stärka den svenska filmexporten är större kunskap om hur den internationella marknaden för svensk film verkligen ser ut. Ett arbete pågår redan med analys av marknader samt utvärdering av genomförda insatser och arbetssätt. Statistik och analys är ett av fokusområdena i den nya organisationen, och integreras i Filminstitutets informationsavdelning.

Samarbete i branschen

Filminstitutet kommer att ta ett tydligare samordnande ansvar för att främja den internationella lanseringen och exporten av svensk film, och bjuda in till aktörerna inom detta fält till ett mer formaliserat samråd. Här berörs främst producenter och säljbolag, men även aktörer som Exportrådet.

Filminstitutet kommer dessutom i samråd med säljbolag och övrig filmbransch att arbeta fram en handlingsplan som syftar till att på olika sätt genom säljstödjande åtgärder underlätta försäljningen av svensk film. Strategin kommer bl.a. att omfatta en utveckling av de internationella lanseringsstöd som institutet hanterar idag, utökad kompetens vad gäller marknadsföring och inte minst ett ökat samspel med dem som producerar den nya svenska filmen vilket är en förutsättning för att i tid kunna planera lanseringsinsatser.

Internt arbete

På produktionsstödsområdet innebär Filminstitutets nya arbetssätt ett större gemensamt ansvar för stödgivningen/utbudet vilket gynnar det internationella arbetet, där det är av avgörande betydelse att så tidigt som möjligt få en totalbild över vilka filmer som är på gång. Vidare ska den internationella aspekten finnas med från början i filmkonsulenternas arbete och Filminstitutet ska bättre kunna följa ett projekt från stöd till färdig film.

2.2.2 Genomförandeprogram

Filminstitutet har inlett ett utvecklingsarbete för hela den internationella verksamheten.

Inom ramen för marknadsplattformen *Swedish Film* kommer Filminstitutet i samråd med svensk filmbransch att profilera svensk film internationellt. En grund är lagd med den nya internationella hemsidan www.swedishfilm.org och den nya promotionstidningen *Swedish Film*. Inte minst kommer den webbaserade informationen om svensk film att utvecklas vidare.

Filminstitutet har länge velat ta fram en systematisk plan för *filmveckor*, men då man endast i marginell omfattning haft resurser till denna verksamhet, har man samarrangerat med SI som i enlighet med sitt uppdrag gör geografiska prioriteringar.

Ett närmare utarbetande av genomförandeprogrammet kommer att göras när Filminstitutets nya organisation är på plats.

2.3 Främja Sverigebilden med hjälp av svensk film

Svenska institutets verksamhet på filmområdet är en del av arbetet med att skapa en positiv och mångfasetterad Sverigebild i andra länder. SI har till uppdrag att i nära samarbete med svenska utlandsmyndigheter informera om Sverige och svenskt samhällsliv och svensk kultur.

Filmen är ofta ett sätt att illustrera och understryka ett svenskt budskap. I bl a länderna i det forna Sovjetunionen har såväl *Lilja 4-Ever* och svensk barnfilm används som en del av aktiviteter kring svensk syn på barns rättigheter och på trafficking.

I dag omfattar verksamheten dels svenska filmveckor och evenemang i samarbete med utlandsmyndigheter och/eller utländska publika organisationer, dels en löpande service till utlandsmyndigheternas utåtriktade arrangemang samt EU-samarbete. Svenska filmveckor önskas mycket ofta av svenska utlandsmyndigheter som i dessa ser en inte alltför resurskrävande väg att göra ett fullständigt kulturevenemang som lockar en bred och stor publik.

SI stödjer inte enskilda filmproducenter eller initiativ som spontant kommer från filmkreatörerna själva. Ett stort antal sådana förfrågningar kommer årligen till SI men dessa hänvisas till Konstnärsnämnden och Filminstitutet, då institutet betraktar stödet till enskilda konstnärer som kulturpolitiska insatser. Institutet har emellertid vissa möjligheter till korttidsstipendier som kan tillämpas i vissa fall. Inom ramen för de större främjandesatsningarna inbjuds som regel svenska filmkreatörer att medverka och kostnaderna täcks då av institutet.

2.3.1 Planer för framtiden

SI har under 2006 genomfört en omorganisation som syftar till mer fokuserade satsningar inom Sverigefrämjandet. Man har tillsammans med övriga statliga främjandeorganisationer medverkat till att ta fram en gemensam kommunikativ plattform för verksamheten.

SI har även gjort en intern analys av institutets filmverksamhet, vilken lett till en förändrad strategi för verksamheten, med en omläggning från löpande hantering av omvärldens önskemål till mer riktade satsningar. Ambitionen är också att den serviceinriktade filmdistributionen stegvis ersätts med digitala format.

För de filmveckor som ingår i SI:s större Sverigefrämjande projekt samarbetar SI med Filminstitutet och andra parter (ett exempel är Rysslandssatsningen 2006, "Sweden Upgrade"). Dessa samarbeten föreslås fortsätta som hittills.

2.4 Främja svensk film och svensk filmkultur i utlandet

Detta område omfattar både ny och historisk film, och är det område då institutens verksamhet oftast möts. Då det, som beskrivits ovan, i dagsläget inte är möjligt för någon institution att ta det fulla ansvaret för detta arbete, kommer instituten även

fortsättningsvis att samarbeta på detta område, dock med tydligare gränsdragningar och ökat samråd.

De huvudsakliga arenorna avser instituten att dela som följande:

2.4.1 Ny svensk film

Svenska Filminstitutet har huvudansvaret för den nya svenska filmen internationellt, men här är även Svenska institutet operativt på vissa områden – när det gäller samarbeten inom framför allt ambassad/UD-sfären.

Filmfestivaler

Ansvar för visning av ny svensk film på filmfestivaler världen över ligger på Svenska Filminstitutet. De allra flesta festivaler som svensk film deltar i genom Filminstitutet är inte kommersiellt utan kulturpolitiskt motiverade – alltså för att i vidare mening främja svensk film och filmkultur i utlandet. Inte minst gäller detta kort- och dokumentärfilm.

Filmveckor

Filmveckorna arrangeras med två inriktningar: av Svenska Filminstitutet för att marknadsföra ny svensk film, och av Svenska institutet i samband med Sverigefrämjande satsningar.

Svenska Filminstitutet saknar dock, som beskrivits ovan, adekvata resurser för att på självständigt sätt genomföra filmveckor efter den agenda som även gynnar filmexport.

Svenska institutet kommer under 2007 att sätta samman tematiska filmpaket med 5-7 långfilmstitlar vilka under en tidsperiod på 6-9 månader turnerar i ett land eller en region. Då den digitala tekniken för filmvisning på biograf nu har nått tillräcklig nivå kommer SI att ha pilotprojekt med digitala visningar.

EU-filmfestivaler och ambassadservice

Intresset för ny svensk film är stort på svenska utlandsmyndigheter de efterfrågar ofta aktuella filmer för olika arrangemang. Den praxis som vuxit fram innebär att SI tillfrågar Filminstitutet om lansering av filmen i fråga är på gång i det aktuella landet. Om så inte är fallet, och om visningen passar in i den festivalstrategi filmens producent och Filminstitutet tagit fram, kan filmen visas inom ramen för det aktuella arrangemanget.

Genom att deponera *DVD-kollektioner* av aktuell svensk film på 100-talet utlandsmyndigheter hoppas dock SI kunna tillmötesgå ambassadernas intresse att informera om svensk film och att genomföra riktade visningar. Ambitionen är att under nästa år upprätta avtal med svenska filmproducenter/rättighetshavare som ger utlandsmyndigheterna en form av institutionsrättigheter för visningar av aktuell svensk film på DVD.

Ett annat fall där sfärerna möts är de s.k. *EU-filmfestivalerna*, som årligen arrangeras i ett 40-tal länder utanför EU som ett led i samarbetet mellan EU-länderna. Svenska institutet har regeringens uppdrag att utföra verksamheten på EU-filmfestivalerna och budget för detta. Filminstitutet tillfrågas ibland direkt från en ambassad eller från Svenska institutet om medverkan av en aktuell svensk film. 2006 hanterade SI medverkan på 34 EU-filmfestivaler. Filminstitutet tillfrågades om film till 6 EU-festivaler.

SI har även tagit fram ett förslag på en *öppen filmpool*, där institutets filmsamling på ca 600 35mm-kopior skulle bli tillgängliga för arrangörer i utlandet. Även de

filmproducenter som önskar öka tillgängligheten för sina filmer kan deponera filmkopior i filmpoolen. Arrangörerna skulle kunna boka filmerna genom en avgiftsbelagd självexpediering, vilket skulle minska SI:s administrativa börda kring dessa visningar.

2.4.2 Svensk filmhistoria

På denna arena borde samarbetet utvecklas så att de samlade insatserna i högsta möjliga grad samspelar.

Området delas av de två instituten enligt följande:

Svenska Filminstitutet

Filminstitutets filmarkiv förser utländska arkiv/cinemathek och vissa festivaler med i huvudsak otextade filmer ur den svenska filmhistorien inom ramen för det regelverk som beslutats av internationella arkivfederationen FIAF.

Verksamheten finansieras till största del genom att det arkiv eller den festival som lånar filmen betalar samtliga kostnader inklusive avgiften till rättighetsinnehavaren som också i varje fall måste godkänna visning. Arkivet visar årligen film i ett 20-tal länder vid ca 600 tillfällen inom ramen för detta utbyte.

Svenska institutet

SI:s arkiv, "filmpoolen", med textade kopior av svensk film från stumfilmstiden och framåt är en ovärderlig tillgång i arbetet att använda den svenska filmens historia som en spjutspets också för den nya svenska filmen.

2.4.3 Film pedagogik

I februari 2004 hölls, på Svenska Filminstitutets initiativ, ett europeiskt möte i Filmhuset där samtliga europiska stater deltog och redogjorde för sitt arbete med att använda filmen som ett pedagogiskt redskap. Svensk skolbio har alltsedan dess funnits med i olika internationella sammanhang – bland annat Sydafrika, London, Vietnam är några av de platser där seminarier hålls och filmer visas.

Svenska Filminstitutet ansvarar för "export" av den svenska skolbio-modellen. I detta arbete spelar både den nya svenska filmen och Svenska institutets äldre textade kopior en lika viktig roll.

2.4.4 "Filmpolitiskt bistånd"

Både Svenska institutet och Svenska Filminstitutet är verksamma inom det som man kan kallas filmpolitiskt bistånd.

Svenska institutet genomför på biståndsområdet fokuserade satsningar som i en del fall omfattar film. Syftet är att bereda marken för övriga aktörer på filmområdet och bidra med svenskt filmkunnande till biståndslandet. Grundprincipen är att Svenska institutet initierar projekt i fattiga länder med svag infrastruktur, men har inte ambitionen att vara närvarande under lång tid. Efter utvärdering permanentas dessa eller liknande satsningar i direkta avtal mellan Sida och andra organisationer och lämnar därmed Svenska institutet.

Filminstitutet har långsiktiga avtal om samarbete på filmområdet med Sydafrika och Vietnam, finansierade genom Kulturrådet och SIDA.

Båda instituten bedriver här en liknande verksamhet, men genom tydlig information och samråd bör eventuella missförstånd kunna undvikas.

3. Filmlogistik

Svenska Filminstitutet och Svenska institutet har liknande behov av utveckling på logistikområdet. Båda instituten hanterar bokningen av filmer själva, men förvarar sina filmkopior hos Rotebro Filmservice (en del av Svenska Filminstitutet). Systemet innebär en stor administrativ börda.

Filminstitutet genomför för närvarande en översyn av sin logistikhantering och sitt filmbokningssystem och inom båda instituten förs diskussioner om ett mer webb-baserat system för kopiehanteringen.

Svenska institutet har som ovan nämnts tagit fram ett förslag på en ”öppen filmpool” som skulle möjliggöra självexpediering för de aktörer som önskar visa svensk film textade till utländska språk. Detta skulle minska administrationen och skapa ett till viss del självfinansierat system.

Här finns uppenbarligen ett område där ett utökat samarbete SI och Filminstitutet kan bli både rationellt och kostnadseffektivt.

4. Sammanfattning

Det finns ett antal områden där Svenska institutets och Svenska Filminstitutets verksamhet möts. Vi har identifierat tre huvudområden för svensk film internationellt: *Främja exporten av svensk film*, *Främja Sverige bilden med hjälp av svensk film* och *Främja svensk film och svensk filmkultur i utlandet*. Svenska institutets och Svenska Filminstitutets ska genom en förstärkt dialog och samråd optimera de gemensamma resurserna inom de områden där institutens aktiviteter möts.